

Volop economische spanningen, maar de zorgeloze zomer heeft prioriteit. Ook voor het kabinet-Schoof

Door [Menno Tamminga](#) - 7 augustus 2024
Geplaatst in [Crisis](#) - [Economie](#)

Nederland geniet.

In de provinciestad waar ik woon viel het me afgelopen zaterdag op. De bakker? Ik was de enige klant. Bij de Primera? De enige. Alleen de boekwinkel en de notenwinkel hadden het druk. Maar wat wil je: ze verkopen vertier respectievelijk lekkernijen. Het terras aan de winkelstraat zat 's ochtends verrassend vroeg al stampvol. Aan de IJsselkade lagen drie riviercruiseschepen

Nee, dan de grote wereld. Oorlog in Gaza, oorlog in Oekraïne. Nog 90 dagen tot de Amerikaanse presidentsverkiezingen. In Engeland moet de nieuwe MP Keith Starmer anti-migratierellen beteugelen. In Frankrijk gebruikt president Macron de Olympische Spelen om een politieke patstelling door te schuiven. En Duitsland zucht onder economische malaise en politiek onvermogen om zich op te richten.

Hossen

Tegenover de stress rondom ons, is Nederland een baken van niks-aan-de-hand ontspanning. Hossen op het EK Voetbal. Genieten van gouden medailles in Parijs. Vakantie. En de politiek? Ook weg, geen haast. Het kabinet-Schoof moet deze zomer een uitgewerkt regeringsprogramma plus miljoenennota 2025 schrijven. Maar ach, Prinsjesdag is nog ver. Nog 41 dagen.

Ik wil de zomerse zorgeloosheid niet bederven, maar onder de oppervlakte van de economie bouwen

Volop economische spanningen, maar de zorgeloze zomer heeft prioriteit. Ook voor het kabinet-Schoof

de spanningen zich al enige tijd op. Spanningen die hun weerslag zullen hebben op ons welbevinden.

Wat het meeste opvalt is de inflatiespanning. In september 2022 piekte de Nederlandse inflatie op 14,5 procent door onder meer gestegen energieprijzen. De daling waarop centrale banken en politici hoopten zette wel in, maar met 3,7 procent blijft de inflatie relatief hoog én krijgt 't een permanent karakter. Bedrijven en werknemers gaan zich erop instellen. Dus reken op blijvend hogere looneisen én reorganisaties bij bedrijven om de kostenstijgingen te pareren. En het zou zomaar kunnen dat centrale banken voorlopig geen drastische renteverlagingen doorvoeren.

De spanning die de meeste consumenten ontgaat is de krimp van de productie in de industrie. De daling duurt al elf maanden op rij. Hoe komt dat? Boosdoener nummer 1 is de malaise in Duitsland. De oosterburen zijn een belangrijke afzetmarkt.

Of is er meer aan de hand?

Team NL

Aan de lopende band komen er signalen vanuit de industrie dat men zich zorgen maakt over de investeringen op langere termijn. Met name de hoge energiekosten, ook ten opzichte van omringende landen, zijn een klacht. Blijft Nederland een vestigingsland waar je als industriële ondernemer wilt uitbreiden? Nogal wat grote industriële bedrijven (staalbedrijf Tata, Shell, kunstmestproducent Yara) hebben buitenlandse eigenaren en hoofdkantoren. Daar is de vraag: is Nederland aantrekkelijker dan andere landen waar we óók kunnen uitbreiden?

Het kabinet RutteVier trok in zijn demissionaire verlenging nog wel de knip voor verbetering van de infrastructuur (huizen, onderwijs) rond Eindhoven Brainport en banenmagneet ASML, de chipmachinefabrikant. Mooi, winst voor Team NL, maar chips zijn maar een deel van het verhaal. De industrie in brede zin vertegenwoordigt niet alleen werk, maar ook investeringen in onderzoek en ontwikkeling én exportkracht. Als je dat kwijtraakt, komt het niet snel weer terug.

Verdelen van de armoede

De grootste spanning zit op dit moment in de economische achteruitgang. Nederland groeit in bevolking, maar de maatstaf voor de economie, de productie van goederen en diensten (BBP), groeit niet mee, maar krimpt zelfs. Met 1,4 procent sinds het tweede kwartaal 2022.

Dat heeft verstrekkende gevolgen, die tot nu toe politiek volledig worden genegeerd. Een simpel rekenvoorbeeld. Bij jaarlijks 2 procent groei is de economie na een generatie (20 jaar) ruim 50 procent groter. Daar kan Nederland zijn extra kosten voor vergrijzing, gezondheidszorg, defensie en vakanties van blijven betalen. Maar economische krimp of stagnatie resulteert bij een groeiende bevolking in het 'verdelen' van de armoede met alle spanningen, pijn en ongenoegen van dien.

Volop economische spanningen, maar de zorgeloze zomer heeft prioriteit. Ook voor het kabinet-Schoof

De economische groei zal wel terugkomen, maar het is groei tegen de achtergrond van geopolitieke spanningen. De VS en China zijn in een economische en militaire wedloop verwickeld en computerchips, toevallig een kernactiviteit van Nederland, zijn een wapen in de strijd. De VS zijn niet bang om de export van Nederlandse chipmachines aan banden te leggen. Dat is een lelijke inbreuk op de Nederlandse exportkansen.

Maar als je naar het mondiale beeld kijkt, is het nog bedreigender. Als de grote blokken VS en China zich opsluiten achter hun eigen landsgrenzen, hoe moet het dan verder met Nederland exportkampioen?

Zorgen en angsten

Ook de koersval op de aandelenmarkt van vorige week en afgelopen maandag is een exponent van de spanningen. Het zijn de zorgen of de rentedaling nog wel komt waar zoveel beleggers al op vooruit zijn gelopen. De zorgen over een terugval van economische groei. De angst voor meer wapengekletter.

Het zijn begrijpelijke zorgen en angsten, die op de Nederlandse stemming nog geen vat lijken te hebben. Maar als de economie en de welvaart krimpen worden ook Nederlandse consumenten en bedrijven toch een keer nerveus en bezorgd. Dan worden zij zuiniger en blijven nieuwe investeringen uit. Onderhuids pessimisme proef je al jaren, van ondernemingen en ondernemers die Nederland (willen) verlaten tot vaders en moeders die bang zijn dat hun kinderen het slechter zullen krijgen dan zij.

Dat is niet het sentiment waarop PVV, VVD, NSC en BBB een beroep doen, gezien het motto van hun coalitieakkoord: hoop, lef en trots. Maar het kabinet-Schoof wacht af en straalt geen urgentie uit. Zij versterkt daarmee het misplaatste niks-aan-de hand, gaat-u-allen-rustig-slapen gevoel.

[Menno Tamminga](#) is economisch columnist van Wynia's Week. Eerder was hij redacteur en columnist van Het Financieele Dagblad en van NRC Handelsblad.

Wynia's Week wordt mogelijk gemaakt door de vrijwillig betaalde abonnementen van de lezers. Doet u al mee? Doneren aan Wynia's Week kan [HIER](#). Hartelijk dank!